

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Předmět: OBČANSKÁ VÝCHOVA

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové vymezení předmětu

Vyučovací předmět **občanská výchova** je součástí vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**. Občanská výchova formuje dovednosti a postoje žáků důležité pro aktivní využívání poznatků o společnosti a mezilidských vztazích v občanském životě. Důležitou součástí vzdělávání je prevence rasistických, xenofobií a extrémistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv. Zaměřuje se na začleňování do různých společenských vztahů a vazeb, seznamuje žáky se vztahy v rodině a ve společnosti. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou zodpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě v demokratické společnosti.

Časové vymezení předmětu

Předmět občanská výchova je vyučován jako samostatný předmět v 6., 7., 8. a 9. ročníku s celkovou hodinovou dotací 4 hodiny, a to v každém ročníku po jedné vyučovací hodině týdně.

Organizační vymezení předmětu

Ve výuce se užívají formy a metody práce podle charakteru učiva a vzdělávacího cíle:

- výklad učitele a následná diskuse
- frontální výuka s mapami a jinými demonstračními pomůckami
- samostatná a skupinová práce
- individuální řešení zadaných úkolů
- projekty na vybraná témata
- práce s důležitými dokumenty
- vyhledávání informací v odborné literatuře a na internetu
- didaktické hry
- videozáznamy
- exkurze, besedy

Možné evaluační nástroje

- pozorování žáka
- analýza písemných prací – projekty
- hodnocení samostatných a skupinových prací a projektů
- autoevaluace žáka

Mezipředmětové vztahy:

- **český jazyk:** úroveň slovního vyjadřování a všech písemností, těsné provázání výuky literární výchovy a slohu
- **zeměpis:** zajímavá a památná místa, ochrana kulturních památek, státní správa a samospráva, globalizace, evropská integrace
- **výtvarná výchova:** estetická úroveň projektů, úkolů a referátů, umění (např. typická architektura) v různých částech světa, významné kulturní památky
- **dějepis:** formy vlády a státní moci, volby, EU a další mezinárodní organizace, globální a lokální problémy současnosti, rasismus, xenofobie
- **hudební výchova:** hymny států EU, významní představitelé a osobnosti
- **výchova ke zdraví:** práva dítěte, šikana, diskriminace, protiprávní jednání, životní cíle a plány
- **cizí jazyky:** jazyk, měna a kultura zemí EU
- **fyzika:** významní astronomové a vědci zemí EU
- **přírodopis:** vývoj člověka a jeho vliv přírodu a životní prostředí
- **matematika:** hospodaření s majetkem, význam daní
- **informatika:** využití informačních technologií při vyhledávání informací a zpracování projektů, úkolů a referátů
- **OČMU:** povodně, zemětřesení a sopečná činnost

Průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova - OSV

Osobnostní rozvoj

- OSV 1 Rozvoj schopností poznávání: cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění, dovednosti zapamatování, řešení problémů, dovednosti pro učení a studium.
- OSV 3 Seberegulace a sebeorganizace: organizace vlastního času, plánování učení a studia, stanovení cílů a jejich dosažení.
- OSV 4 Psychohygiena: předcházení stresu v mezilidských vztazích, dovednosti zvládání stresových situací.

Sociální rozvoj

- OSV 6 Poznávání lidí: poznávání se ve třídě, rozvoj pozornosti vůči odlišnostem, hledání východ v odlišnostech, poznávání lidí.
- OSV 7 Mezilidské vztahy: péče o dobré vztahy, empatie, respekt, podpora, pomoc, lidská práva, vztahy ve skupině/třídě.
- OSV 8 Komunikace: aktivní naslouchání, dovednosti pro sdělování verbální i neverbální, monolog i dialog, komunikace v různých situacích (informování a vysvětlování).
- OSV 9 Kooperace a kompetice: rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (podřízení se, vedení a organizování práce skupiny – práce ve skupinách, projekty).

Morální rozvoj

- OSV 10 Řešení problémů a rozhodovací dovednosti: zvládání učebních problémů vázaných na látku předmětu.
OSV 11 Hodnoty, postoje a praktická etika: analýza vlastních a cizích postojů a hodnot, odpovědnost, spravedlivost, respektování.

Výchova demokratického občana - VDO

- VDO 1 Občanská společnost a škola: škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, uplatňování demokratických principů a hodnot v životě školy (žakovský parlament, žakovská samospráva, formy participace žáků na životě místní komunity, spolupráce školy se správními orgány a institucemi.
VDO 2 Občan, občanská společnost a stát: Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana, úloha občana v demokratické společnosti, základní principy a hodnoty demokratického, politického systému.
VDO 3 Formy participace občanů v politickém životě: volební systémy, demokratické volby a politika, společenské organizace a hnutí.
VDO 4 Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování: demokracie jako protiváha diktatury a anarchie, principy demokracie, základní kategorie fungování demokracie, význam Ústavy.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - VMEGS

- VMEGS 1 Evropa a svět nás zajímá: rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa, místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu, naši sousedé v Evropě, lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy.
VMEGS 2 Objevujeme Evropu a svět: naše vlast a Evropa, evropské krajiny, Evropa a svět, styl života v evropských rodinách, životní styl a vzdělávání Evropanů.
VMEGS 3 Jsme Evropané: kořeny a zdroje evropské civilizace, klíčové mezníky evropské historie, integrace, instituce EU, co Evropu spojuje a rozděluje, mezinárodní organizace a jejich příspěvek k řešení problémů dětí a mládeže.

Multikulturní výchova - MKV

- MKV 1 Kulturní diference: člověk jako nedílná jednotka tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika, respektování zvláštností různých etnik, základní problémy sociokulturních rozdílů v ČR a v Evropě.
MKV 2 Lidské vztahy: udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, vztahy mezi kulturami, důležitost integrace jedince, význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti.
MKV 4 Multikulturalita: multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti, multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování.
MKV 5 Princip sociálního smíru a solidarity: odpovědnost a příspěvek každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků, aktivní spolupráce na přetváření společnosti, otázka lidských práv.

Enviromentální výchova - EV

- EV 3 Lidské aktivity a problémy životního prostředí: zemědělství a životní prostředí, průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce), odpady a způsoby hospodaření s odpady, ochrana přírody a kulturních památek, právní řešení u nás, v EU a ve světě.
- EV 4 Vztah člověka k prostředí: naše obec, náš životní styl, prostředí a zdraví, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace.

Mediální výchova

Tematické okruhy receptivních činností

- MV 1 Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení: kritický přístup ke zpravodajství a reklamě, chápání podstaty mediálního sdělení.
- MV 2 Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality: typy sdělení, jejich rozlišování a funkce, rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi faktickým a fiktivním obsahem.
- MV 3 Stavba mediálních sdělení: principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace.
- MV 5 Fungování a vliv médií ve společnosti: organizace a postavení médií společnosti, role médií v životě jednotlivce.

Klíčové kompetence a výchovně vzdělávací strategie pro jejich rozvoj

Kompetence k učení

- vedeme žáky k samostatnému získávání, třídění, zpracovávání a vyhodnocování informací vhodnými metodami
- vedeme žáky k vyvozování souvislostí mezi historickými jevy a jejich vlivem na současnost
- vedeme žáky k nalézání souvislostí mezi získanými poznatky a jejich využitím v praxi
- dbáme na používání obecně užívaných termínů (odbornou terminologii)
- vedeme žáky k využívání vlastních zkušeností a poznatků z jiných předmětů

Kompetence k řešení problémů

- nabízíme žákům možnost vyhledávání a kombinování informací z různých informačních zdrojů
- vytváříme podmínky k využívání metod, při kterých docházejí k objevům, řešením a závěrům sami žáci

Kompetence komunikativní

- dbáme na používání správné terminologii
- vedeme žáky k účinné vzájemné komunikaci i komunikaci mezi sebou
- nabízíme žákům možnosti samostatné i skupinové práce
- vedeme žáky k naslouchání a respektování názorů druhých

- umožňujeme žákům interpretaci či prezentaci vlastních názorů, různých textů, obrazových materiálů, grafů a jiných forem záznamů v ústní i písemné podobě

Kompetence sociální a personální

- nabízíme žákům možnosti skupinové práce a vedeme je k aktivní práci ve skupině (dělba práce, kooperace, vzájemná pomoc)
- vedeme žáky k utváření pocitu zodpovědnosti za svá jednání
- vedeme žáky ke kritickému hodnocení své práce i práce ostatních
- vedeme žáky k ochotě pomoci a o pomoc požádat
- umožňujeme žákům podílet se na vytváření kritérií hodnocení a k následnému hodnocení svých výsledků
- dbáme na dodržování dohodnuté kvality, postupů, termínů
- vedeme žáky k občanské odpovědnosti za vytváření podmínek pro udržitelný rozvoj v lokálním a globálním měřítku

Kompetence občanské

- vedeme žáky k respektování názorů druhých, uvědomování si svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- motivujeme žáky k ochraně kulturněhistorického dědictví
- vedeme žáky k aktivní účasti na kulturním dění
- prohlubujeme u žáků vztah k České republice jako své vlasti
- dbáme na dodržování pravidel slušného chování

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k vytváření pozitivního a odpovědného vztahu k práci
- motivujeme žáky k ochraně kulturních a společenských hodnot
- pomáháme žákům vypěstovat si základní pracovní návyky – organizace práce, navržení postupu a časového rozvržení práce, dodržování stanovených pravidel pro práci
- vedeme žáky k zodpovědnosti za svěřené pracovní pomůcky

V rámci předmětu výchova k občanství nabízíme žákům následující soutěže, exkurze a projekty:

- **exkurze:** např. muzea, výstavy, Přemyslovský palác, památky města Olomouc, P-centrum, výchovně-vzdělávací programy
- **projekty:** 7.ročník: Město Olomouc

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Předmět: OBČANSKÁ VÝCHOVA

Ročník: 6., hodinová dotace 1 h týdně

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Člověk ve společnosti		
– dokáže se přizpůsobit potřebám života ve škole – zná školní práva a povinnosti – vysvětlí význam a činnost žákovské samosprávy – vyjmenuje kulturní památky – vyjmenuje významné osobnosti – orientuje se v místních tradicích – objasní účel státních symbolů a způsob jejich používání – chápe pojem vlastenectví – zná státní svátky a významné dny – dokáže vyjmenovat výrobky a osobnosti, které nás proslavily – zaujme aktivní postoj ke kulturním hodnotám – komunikuje – pozná kulturní tradice	Naše škola Naše obec, region, kraj Naše vlast Kulturní život	OSV 6 Poznávání lidí: poznávání se ve třídě (<i>poznávání se formou her a skupinové práce</i>). OSV 9 Kooperace a kompetice: rozvoj sociálních dovedností (<i>hry a skupinové práce</i>). VDO 1 Občanská společnost a škola: parlament, žákovská samospráva (<i>školní parlament</i>). VMEGS 2 Objevujeme Evropu a svět: naše vlast a Evropa (<i>práce s mapou, naši sousedé v Evropě</i>).
Člověk jako jedinec		
– zhodnotí projevy chování lidí – chápe rozdíly v prožívání, myšlení a jednání – dokáže využít osobní vlastnosti, dovednosti a	Podobnost a odlišnost lidí	OSV 11 Hodnoty, postoje a praktická etika: analýza vlastních i cizích postojů (<i>lidské příběhy</i>).

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
schopnosti – odliší charaktery lidí		
Stát a hospodářství		
– rozlišuje formy vlastnictví – rozlišuje hmotné a duševní vlastnictví – zná rozdíl mezi jednotlivými formami vlastnictví – chápe pojem majetek – vysvětlí pojem sociální nerovnost – objasní funkci a podoby peněz – hospodáří s kapesným, popíše rozpočet rodiny	Majetek a vlastnictví Peníze, rozpočet	OSV 11 Hodnoty, postoje a praktická etika: analýza vlastních i cizích postojů, odpovědnost, spravedlnost, respektování

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Předmět: OBČANSKÁ VÝCHOVA

Ročník: 7., hodinová dotace 1 h týdně

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Člověk ve společnosti		
– chápe význam ochrany kulturních památek – vyjmenuje významné osobnosti našeho kraje – orientuje se v místních tradicích – absolvuje exkurzi po městských pamětihodnostech – orientuje se v kulturních institucích – chápe pojem masová kultura – rozlišuje prostředky masové komunikace – objevuje svět masmédií – objevuje přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi – vysvětlí pojem rovnosti a nerovnosti mužů a žen – chápe pojmy morálka a mravnost – chápe pojmy svoboda a vzájemná závislost – objasní pravidla chování – najde výhody vzájemné spolupráce lidí	Naše obec, region, kraj Kulturní život Lidská setkání Zásady lidského soužití	OSV 1 Rozvoj schopností poznávání OSV 6 Poznávání lidí: poznávání se ve třídě OSV 8 Komunikace (<i>aktuality, komunikace mezi učitelem a žákem, komunikace mezi žáky – skupinové práce</i>). OSV 9 Kooperace a kompetice: rozvoj sociálních dovedností (<i>skupinové práce</i>). OSV 11 Hodnoty, postoje a praktická etika VMEGS 1 Evropa s svět nás zajímá – zvyky a tradice národů Evropy (<i>lidská setkání – zvyky a tradice v sousedních státech</i>). MV 1 Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (<i>práce s tiskem</i>). MV 2 Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality (<i>práce s tiskem</i>). MV 3 Stavba mediálních sdělení (<i>práce s tiskem</i>).

[illegible]

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Předmět: OBČANSKÁ VÝCHOVA

Ročník: 8., hodinová dotace 1 h týdně

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Člověk ve společnosti		
– chápe smysl lidské solidarity – vhodně uplatňuje pomoc lidem v nouzi při mimořádných událostech a při obraně státu – posoudí na příkladech potřebnost lidí ve společnosti – uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace – posoudí a na příkladech doloží způsoby řešení konfliktů mezi lidmi – uplatní řešení nenásilným způsobem – objasní příčiny lidské nesnášenlivosti – rozpozná netolerantní, rasistické a xenofobní projevy	Lidská setkání Vztahy mezi lidmi	OSV 7 Mezilidské vztahy: lidská práva (<i>listina základních práv a svobod</i>). OSV 8 Komunikace (<i>práce ve skupinách</i>). OSV 9 Kooperace a kompetice (<i>spolupráce</i>). MKV 1 Kulturní difference MKV 2 Lidské vztahy (<i>rasismus, xenofobie</i>). MV 1 Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (<i>práce s tiskem</i>). MV 5 Fungování a vliv médií ve společnosti (<i>práce s tiskem</i>).
Člověk jako jedinec		
– rozpozná projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u jiných – kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání – popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti – rozpozná a překoná osobní nedostatky – pěstuje zdravou sebedůvěru – chápe význam motivace, aktivity a vůle	Vnitřní svět člověka Osobní rozvoj	OSV 7 Mezilidské vztahy OSV 10 Řešení problémů a rozhodovací doved. OSV 11 Hodnoty, postoje a praktická etika (<i>konkrétní příklady ze společnosti</i>).

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Stát a právo		
– rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR – uvede příklady institucí a orgánů podílejících se na správě – vyloží smysl voleb do zastupitelstva demokratických státech – orientuje se v soustavě soudů, právních norem a předpisů – diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání – rozpozná protiprávní jednání – rozlíší přešupek a trestný čin – rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činností a spolupráce při postihování trestných činů	Právní řád ČR Právo v každodenním životě	OSV 8 Komunikace OSV 9 Kooperace a kompetice: rozvoj sociálních dovedností OSV 11 Hodnoty, postoje a praktická etika VDO 2 Občan, občanská společnost a stát (<i>rozlišení státní moci v České republice</i>). VDO 4 Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování (<i>volby do zastupilsteu</i>). MV 1 Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (<i>práce s tiskem</i>).
Stát a hospodářství		
– vysvětlí funkce banky a uvede příklady služeb, které nabízí – uvede příklady využití nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení a použití platební karty – rozumí pojmům úrok a pojištění – rozezná druhy pojištění – osvětluje pojmy výroba, obchod a služby – uvede příklady jejich součinnosti	Banky, výroba, obchod, služby	OSV 8 Komunikace OSV 9 Kooperace a kompetice: rozvoj sociálních dovedností

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Předmět: OBČANSKÁ VÝCHOVA

Ročník: 9., hodinová dotace 1 h týdně

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Člověk ve společnosti		
– seznámí se se vzdělávacím systémem ČR – vhodně si zvolí formu středoškolského studia – uvědomí si důležitost vzdělání pro život	Naše škola	OSV 3 Seberegulace a sebeorganizace OSV 9 Kooperace a kompetice OSV 11 Hodnoty, postoje a praktická etika (<i>návštěva úřadu práce - diskuze</i>). VMEGS 2 Objevujeme Evropu a svět – vzdělávání Evropanů (<i>školské systémy v Evropě</i>). MV 5 Fungování a vliv médií ve společnosti (<i>práce s tiskem</i>).
Stát a hospodářství		
– dokáže zhodnotit a sestavit rozpočet rodiny – objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti – rozlišuje, ze kterých zdrojů přichází příjmy státu a do kterých směřují výdaje – uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané – na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu – dokáže uplatnit práva spotřebitele	Peníze, rozpočet, hospodaření Principy tržního hospodářství	VDO 3 Formy participace občanů v politickém životě (<i>sociální politika státu</i>).

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
– objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny – rozumí pojmům DPH a inflace – uvede a porovná možnosti nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu – objasní právní formy podnikání – rozliší formy podnikání		
Stát a právo		
– rozlišuje typy a formy státu a na příkladech porovná – vyloží smysl voleb do zastupitelstev a uvede příklady – seznámí se s Ústavou ČR – vyjmenuje složky státní moci a jejich orgány a instituce – seznámí se s činností státní správy a samosprávy – vyjmenuje instituce státní správy a samosprávy – objasní jejich úlohy – objasní význam a funkce právního řádu – rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů – orientuje se v soustavě soudů – objasní výhody demokratického způsobu řízení státu – vyloží principy pluralismu – provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich	Právní základy státu Státní správa a samospráva Právní řád ČR Principy demokracie Právo v každodenním životě	VDO 3 Formy participace občanů v politickém životě (<i>Ústava České republiky, právní řád České republiky</i>).

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
důsledky – uvádí příklady některých smluv - oprava, koupě, pronájem		
Mezinárodní vztahy, globální svět		
– vysvětlí pojem evropská integrace – vysvětlí podstatu a její význam – zhodnotí výhody začlenění do EU – orientuje se v členských státech EU – uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU a způsoby jejich uplatňování – uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR – objasní důležitost ekonomické, politické a bezpečnostní spolupráce – vysvětlí jejich výhody – seznámí se s činností NATO a OSN – objasní zajištění obrany státu a účast v zahraničních misích – vysvětlí pojem globalizace – uvede příklady projevů globalizace – porovná klady a zápory globalizace – uvede některé globální problémy současnosti – vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše hlavní příčiny a globalizace – objasní souvislosti globálních a lokálních problémů – uvede příklady možných projevů a	Evropská integrace Mezinárodní spolupráce Globalizace	OSV 11 Hodnoty, postoje a praktická etika VMEGS 1 Evropa a svět nás zajímá (<i>státy Evropské unie – výhody, nevýhody</i>). VMEGS 2 Objevujeme Evropu a svět (<i>vztah Evropské unie k NATO a OSN</i>). VMEGS 3 Jsme Evropané MKV 4 Multikulturalita (<i>národy a národnostní menšiny</i>). MKV 5 Princip sociálního smíru a solidarity (<i>práce a tiskem – neziskové organizace</i>). EV 3 Lidské aktivity a problémy životního prostředí – odpady, ochrana ŽP. EV 4 Vztah člověka k prostředí – důsledky a příčiny zvyšování rozdílů globalizace (<i>ekologické globální problémy současného světa</i>).

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
— způsobů řešení na lokální úrovni — v obci, regionu – uveďte příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání — objasní úlohu ozbrojených sil ČR	Války, terorismus	MV 2 Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality (<i>práce s médii</i>). MV 3 Stavba mediálních sdělení (<i>práce s médii</i>).